

אבינו "ואתה תבוא אל אבתיך בשלום, תקבר בשיבה טובה".

הנפטר הנפרד מן אדם חחי — לא יאמר לו "לך בשלום", אלא [שמות ד] "לך לשלום". שהרי דוד שאמר לאבשלום [שמואל ב טו] "לך בשלום" — הלך אבשלום ונתלה בענף העץ!

ואילו יתרו, שאמר למשה [שמות ד] "לך לשלום" — הלך משה למצרים, והצליח!

ואמר רבי לוי: כל היוצא מבית הכנסת לאחר התפילה לבית המדרש, ללמוד, וכן כל היוצא מבית המדרש לבית הכנסת כדי להתפלל אחר לימודו, שהולך מחיל אל חיל, היות ומתפילה הוא ממשך לתורה, ומתורה הוא ממשך לתפילה — זוכה ומקבל פני שכינה.

שנאמר [תהלים פד] "ילכו, אלו ההולכים מחיל אל חיל — יזכו ליראה אל אלהים בציון".

אמר רב חייא בר אשי אמר רב: תלמידי חכמים אין להם מנוחה אפילו לעולם הבא.

שנאמר "ילכו מחיל אל חיל — יראה אל אלהים בציון!"

והוינן בה: וכחן גופיה, מנלן שמיסב בראש ומשנינן: מהא דתנא רבי ישמעאל: [ויקרא כא] נאמר בכהן "וקדשתו", לנהוג בו כבוד, שיהיה הכהן ראשון לכל דבר שבקדושה, לפתוח ראשון, ולברך ראשון, וליטול מנה יפה ראשון.

אמר רבי חנינא: קשה יציאת נשמה מן הגוף כציפורי כמו הוצאת חבל של ספנים שיש בו בעוביו קשר, התקוע בפי ה"וושט", בתוך התורן של הספינה, וקשה מאד לשלוף את החבל מהתורן מחמת הקשר שבעוביו.

רבי יוחנן אמר: כפטירי, כמו קשר רחב יותר, שקושרים באמצעותו שתי ספינות, אחת לשניה, הנתון בפי וושט, שקשה יותר להוציאו מהתורן⁽⁴⁵⁶⁾.

ואמר רבי לוי בר חיתא: הנפטר מן המת, לא יאמר לו "לך לשלום", אלא יאמר לו "לך בשלום".

ולעומת זאת, הנפטר הנפרד מן האדם החי, לא יאמר לו "לך בשלום", אלא "לך לשלום".

ומבאר הגמרא את החילוק:

הנפטר מן המת לא יאמר לו "לך לשלום" אלא "לך בשלום" — כמו שנאמר לאברהם

הדרן עלך ואלו מגלחין וסליקא לה מסכת מועד קטן.

הגמרא לעיל, שדימוהו ל"מישחל בניתא מחלבא" הוא בצדיקים [שכל תאותם וחפצם הוא החיים הנצחיים, ולכן אין להם קושי בפרידה זו. שם]. ה' יזכנו להיות מהיושבים לפניו.

הגדול שעשו לו.

456. ביאר המהרש"א, שדברים אלו נאמרו בכל אדם [שפרידתם מעולם הזה ועניניו, הוא צער גדול להם. מכתב מאליהו ג 29], ודברי